
Det er bare en fase ... eller?

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

JULIE DIDRIKSEN

Tidsskriftet

Er «forstyrret adferd» bare en naturlig del av å være ungdom? En artikkel i Tidsskriftet nr. 14/1973 undersøkte dette nærmere, blant annet ved å gå gjennom hvordan unge har gått fra å ikke ses på som noe annet enn små voksne, til at samfunnet behandler både barndommen og ungdomstiden som egne faser. Har de utbredte «farverike beskrivelsene av ungdomsårenes mangel på psykologisk stabilitet» faktisk noe for seg? Under følger et utdrag (Tidsskr Nor Lægeforen 1973; 93: 1000–7).

Synspunkter på ungdomstiden som psykologisk utviklingsfase: Hva er normalt?

Av Per Nyhus

Disse forestillinger om ungdom som mer eller mindre «gal» skriver seg vesentlig fra psykoanalytisk hold og viser at psykoanalytiske klinikere betrakter det som normalt at det i ungdomstiden forekommer forbigående psykopatologiske forstyrrelser. (...) Her skal bare kort nevnes en del undersøkelser som synes å gå imot forestillingen om at det er normalt for ungdom å være mer eller mindre psykologisk forstyrret eller ute av emosjonell balanse.

Den mest omfattende dokumentasjonen (...) dreier seg om Doucan & Adelsons grundige undersøkelser av over 3 000 ungdommer som avslørte lite «Sturm und Drang»-konflikter og emosjonell labilitet. De fant tvert imot at deres ungdommer fremtrådte som adstadike forsiktige og konservative. De viste hverken selv tegn til forstyrrelser i noen særlig grad eller noen utpreget lyst til å oppsøke eller kaste seg inn i konflikter. De understreker at deres ungdommer ikke viste sterke lidenskaper, rastløshet og vivasitet – egenskaper som de selv anså som viktige for en optimal utvikling i ungdomsfasen. Ross & Johnson fant det også karakteristisk for normal ungdom at den var konservativ. Det er selvfølgelig slik at ungdommens hovedproblem er å frigjøre seg fra sin binding til foreldrene, men dette dreier seg i de fleste tilfelle om en gradvis emansipasjon og ikke som noen amputasjon eller voldsom revolt. Offer, Sabshin & Marcus fant at de ungdommene som de undersøkte fordi de var normale nok, var opptatt av å kontrollere og mestre sine impulser innad, men utad var de velkontrollerte og forsiktige i sin adferd.

«Utad var de velkontrollerte og forsiktige i sin adferd»

Forventningene om ekstrem og forstyrret adferd hos ungdom er heller ikke blitt bekreftet av undersøkelser over stabiliteten i selvbildet hos tenåringer. Engel fant at dette var i høy grad stabilt, og Hertz' oversikt over Rorscachundersøkelser av ungdom tyder på at ungdom flest er tilstrekkelig jegstyrke til å klare påkjenningene med de nye erfaringene, at de stort sett har adekvat kontroll og er i stand til å investere emosjonell energi effektivt i sosialt akseptable virksomheter. Ames, Metraux & Walker har gjennom sine undersøkelser av ungdom med projektive tester vist at de har god evne til realitetstesting ved at de viser nøyaktighet i persepsjon og en realistisk oppfatning av sitt forhold til virkeligheten.

Ungdommens «galskap» – realitet eller myte?

(...) Det ville være galt og lite i samsvar med de erfaringer vi har høstet som klinikere å benekte at for mange ungdommers vedkommende vil ungdomstiden nettopp være preget av den «Sturm und Drang» som helt siden Halls tid er blitt forbundet med ungdommens psykologiske utvikling og som psykoanalytikere fra Freud til Eriksson har beskrevet som forbigående, normale psykologiske forstyrrelser og kriser med et umiskjennelig preg av psykopatologi over seg. På bakgrunn av de undersøkelser som er referert foran, og som baserer seg på representativt utvalg av ungdommer, er det liten grunn til å beskrive den psykologiske utviklingen i ungdomsårene generelt som en krisetilstand på grensen av eller over grensen til det patologiske. Hvis denne oppfatning er riktig, vil den ha konsekvenser for vår holdning til psykopatologiske fenomener når de opptrer i ungdomstiden. Det er lite rimelig å avskrive dem som fasespesifikke fenomener. De representerer sannsynligvis reell psykopatologi som har krav på å bli tatt alvorlig og behandlet deretter.

Hva kan årsaken til den stereotype oppfatning av ungdom være?

Adelson har reflektert over hva grunnen til at myten om ungdomsårene som en kaotisk og ustabil periode kan ha oppstått. Han beskriver 2 karikerte oppfatninger av ungdom som han mener er blitt mer og mer tydelig i vår tid: Ungdom som «the visionary-victim» – en edel, martyrlignende person, moralsk uplettet, men forrådt, utnyttet og forsømt av den voksne verden som etter hvert korrupperer ham og gjør han til et passivt offer for de onde krefter. Og på den annen side: ungdom som «the victimizer» – en grusom, farlig, amoralsk person som sprer ødeleggelse og sorg over uskyldige, som hjelpeløst, men forgjeves forsøker å beskytte seg mot ham.

«Graden av spenning og forstyrrelse i ungdomstiden alltid har vært mer synlig enn virkelig»

Adelson forklarer hvorledes myten er oppstått ved å henlede oppmerksomheten på den uforholdsmessig store oppmerksomhet som er blitt viet disse 2 iøynefallende, men atypiske grupper av ungdom som representerer eksepsjonelle reaksjoner på ungdomstidens «krise». «The visionary-victim»-typen svarer til den sensitive intense, intellektuelt velartikulerende mellom- eller overklasseungdom som så meget av den psykoanalytiske oppfatning av ungdom bygger på. «Victimizer»-typen er den for oss så velkjente kriminelle ungdom med uttalte adferds- og tilpasningsvansker, hvis eskapader ustanselig blir publisert gjennom våre massemedia.

Hans konklusjon er at den i litteraturen så ofte beskrevne «turbulente» ungdomsfase har liten relevans til de overveldende flertall av tenåringer hvis adferd vekker liten eller ingen oppmerksomhet. Det er mest sannsynlig sier han at graden av spenning og forstyrrelse i ungdomstiden alltid har vært *mer synlig enn virkelig*. Det er alltid slik at sterke lidenskaper, opprør og lidelse vil vekke folks oppmerksomhet mens de mer trivielle hverdagslige og farveløse former for adferd blir oversett.

Publisert: 24. februar 2020. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0664

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. februar 2026.